

Studieophold ved Det Danske Institut i Athen 2018-2019

Fra d. 3. november 2018 til den 30. januar 2019 var jeg på studieophold ved Det Danske Institut i Athen. Jeg boede i Herefondos 12, værelse nr. 3, og jeg kunne ikke have haft det bedre. Opholdet var af stor betydning både personligt og fagligt. ”Enhver kan finde, hvad han vil i antikken – først og fremmest sig selv”, har Friedrich Schlegel skrevet. Sådan skulle det også blive for mig.

Formålet med opholdet var oprindeligt todelt. På den ene side ønskede jeg arbejdsro til at fordybe mig i arbejdet med en artikel om digteren Sophus Claussens anvendelse af det græske eros-motiv. På den anden side ønskede jeg at øge mit kendskab til den græske kultur, da jeg overvejer at studere oldtidskundskab som tredje fag. Da jeg søgte om opholdet, var jeg ansat som gymnasielærer på Christianshavns Gymnasium. Det var i den sammenhæng, at mine overvejelser gik på, om oldtidskundskab kunne være interessant. Dele af opholdet skulle altså gå med at uddybe forståelsen af den græske kulturarv.

I mellemtiden fik jeg imidlertid tilbudt et ph.d.-stipendium ved Europa-Universität Flensburg. Dét ændrede opholdets karakter en smule. Nu skulle tiden også bruges på at forske. Afhandlingen omhandler fremstillingen af angst i udvalgte forfatterskaber i den nordiske litteraturhistorie. Man kan dermed sige, at formålet med opholdet gik fra at være todelt til at blive tredelt: nu skulle der arbejdes på angst-afhandlingen, udarbejdes en artikel om Claussens eros – og endelig skulle den spirende interesse for oldtiden også fastholdes og opdyrkes. Der var med andre ord nok at se til, men der var også tre gode måneder at gøre godt med. Incipit:

November i Athen flyver afsted. Det første, jeg foretager mig, er at ile op til Akropolis. Jeg har været der én gang før, men det er noget andet denne gang. Jeg er blevet ældre. Jeg er blevet bevidst om, hvad det er denne høj og disse templer symboliserer. Solen står højt på himlen. Rammen er sat.

På vej op til Propylaea, det store indgangsparti til højens højdepunkt, stopper jeg ved Dionysos-teatret. Det er reelt bevægende. Tanken om, at det var her de første dramaer blev opført. Jeg var i tvivl om denne tankes berettigelse. At den var pastiche – et udslag af en markedsføringsstrategi i et land, der er på randen til kollaps. Men lige her, foran teatret, passerer historien igennem.

Grunden bevæger sig under mine støvler. De andre turister fortøner sig i baggrunden. Det er denne gennemgribende rørelse, jeg søger. Mine længsler kan ikke forløses i nutiden. Nutidens dagsordener appellerer ikke til noget dybt i mig. Men det gør visheden om, at jeg nu står ved verdens allerførste teater. Det var her, tragedierne blev opført. Det var her Dionysos-festivalerne blev afholdt. 17.000 mennesker var der plads til, og nu står jeg her, og jeg har tilmed mulighed for at sidde på de selvsamme sten, som athenienserne dengang sad på.

I løbet af november får jeg opbygget en hverdag. Jeg arbejder intensivt på mine akademiske projekter i formiddagstimerne, om eftermiddagen går jeg rundt i byen, og om aftenen arbejder jeg videre: læser, skriver. Jeg korresponderer med min gode ven, digteren Caspar Eric, der er på ophold i Beograd i november. Vi planlægger, at korrespondancen skal udgives. En tværeurøpæisk korrespondance. Jeg skriver dagbog i høj fart, og jeg skriver på afhandlingen. Skriften udarter sig.

Jeg sætter mig i de byzantinske kuppelkirker og ser mod loftet. Jeg prøver at forstå grækernes hengivelse til ikonerne. Jeg beundrer deres intime forhold til de åndelige figurer. En kvinde i høje hæle kaster sig på knæ foran Den Hellige Moder. Jeg lukker øjnene og tænker på dem, jeg har mistet. Jeg sidder på caféer med udsigt til Agoraen, mens jeg prøver at forestille mig, hvordan Sokrates jordmoderligt har gået rundt blandt folket. Jeg besøger Piræus med én af de andre beboere, der lærer mig alt om musikkens grundstrukturer. Ånden vågner! Vi spiser friturestegte sardiner med Det Ægæiske Hav i ryggen. Jeg besøger også øen Ægina og det storslåede Afaia-tempel i stærkt berigende selskab med ærkæologer og antik-historikere, der bor i instituttets afdeling i Neos Kosmos. Jeg føler mig dybt privilegeret. Jeg er den lykkelige stipendiat i antikkens Hellas.

I december fortsætter rytmen. Arbejdet går støt fremad, men jeg har også tid til at gå rundt på byens høje. Jeg går på Musernes Høj og finder en bænk. Jeg ser mod havet og bjergene og lyset. Det er et særligt lys, der falder over byen. Det er et gyldent lys, der bringer civilisationen og naturen i harmoni. Kontrasterne udviskes. En form for senmoderne panteisme, tænker jeg. Det skal der tænkes videre på.

Jeg læser Platon, da jeg skal finde en solid definition af eros. Birgit Olsen, instituttets vicedirektør, introducerer mig til den græske digter Konstantinos Kavafis. Tusind tak for indvielsen og de gode samtaler, Birgit! Jeg skynder mig at få fat i hans samlede digte. Det viser sig, at Kavafis og Claussen er født omtrent samtidig, og at deres digte rummer flere lighedstræk. Jeg vælger at inddrage Kavafis i artiklen om Claussen. En komparativ analyse af digternes eros-fremstilling. Horistonterne udvides.

Min kæreste kommer på besøg i midten af december. Sjældent har vi haft det så lykkeligt. I Athen går alting op i et højere tredje.

Januar er afsat til artiklen om Claussen og Kavafis og diverse udflugter til historiens rodnet. Derudover damper køkkenet af behjertede diskussioner med husets øvrige beboere. Vi diskuterer tingenes tilstand og fremtidens idealsamfund. Jeg kommer til at tænke: aner jeg overhovedet, hvad der foregår i Athen i dag?

Nej, det gør jeg ikke. Derfor sætter jeg mig en smule ind i de nutidige forhold. Det er nedslående: Arbejdsløshedsprocenten er stadig uhørt høj. Der er over 65.0000 flygtninge i Grækenland, herunder omkring 2000 uledsagede børn. Krisen er ikke ovre. De grækere, jeg taler med, virker udmattede og bekymrede. Demonstrationer er der mange af, og de er voldelige. Jeg overvejer at besøge ét af de mange squats, som anarkisterne huser flygtninge i, men jeg beslutter i sidste ende at lære være. Det siges, at det værste de ved, er flygtningeturisme. Dem, der kommer på besøg én enkelt dag, klapper et barn på hovedet og tager afsted igen. Det er ikke en rolle, jeg har lyst til at gå ind i.

Min opgave ligger et andet sted. Jeg er medlem af det internationale fællesskab *Arbeit an Europa*, der har til opgave at revitalisere den europæiske kulturarv. Ideen er at styrke den europæiske ånd. Ambitionen er at finde ud af, hvad der binder Europa sammen kulturelt og filosofisk – ikke kun administrativt og økonomisk. Derfor sætter jeg mig for at besøge Platons Akademi. Det viser sig at være en fæl skuffelse. Jeg har læst beretninger, der beskriver området i grelle termer, men jeg havde alligevel ikke forestillet mig, at det var så grelt – så fattigt, så udraderet. Jeg er fremme ved parken, hvor resterne af Akademiets ligger. Jeg har svært ved at tro, at jeg er på rette sted. Det ligner ikke et sted, der bliver taget alvorligt.

Stierne er ét stort mudderpløre. Der ligger tomme konservesdåser og smuldrede papkasser i den oprådte, fede jord. Der ligger faldne grene, og rådne blade. Alting rådner. Jeg finder en trappe ned til det gamle Akademia. Trappen er groet sammen med en busk. Jeg ser resterne af strukturen i Akademia, men stenene er overtrukket med grønt og gulligt mos. Der ligger iturevne plasticposer mellem stenenes struktur. Der er grafitti på Platons sten. Nogen har sprayet grafitti på disse 2.500 år gamle sten. Der ligger en mand og sover på en bænk. Det er trøsteløst. Jeg har aldrig set en sådan grad af trøstesløshed før.

Sønderdelt og desillusioneret forlader jeg Akademia og bevæger mig tilbage gennem kvartererne af den vej, jeg kom. Nu ser jeg fattigdommen for alvor. Folk roder manisk i skraldecontainerne, husene er ved at styrte sammen, der stinker af urin og sæbe og

madlavning. Jeg går hurtigere og hurtigere gennem gaderne, selvom jeg er træt og udmattet. Jeg går rundt i en lang, sort frakke med Platon i inderlommen i dette ludfattige kvarter. Hvad er det egentlig, jeg laver? Jeg ligner en idiot, en parodi på en semi-intellektuel turist, der har haft forhåbninger om at sidde under træerne ved Akademia og læse *Faidros* i fred.

Udflugten til resterne af Platons Akademi ændrer mit syn på byen. Athen er ikke kun det vigtigste arnested for den vesteuropæiske tradition. Athen er andet end den ypperste, historiske skønhed. Athen af i dag er ikke sammenlignelig med Athen af i går. I dag er det en by, der lider. Det er en by, der er et symptom på den europæiske krise. Templerne står stadig, men ånden er fordampet.

Og så alligevel ikke helt. I den sidste weekend af mit ophold besøger jeg Kap Sounion. Her slumrer ånden stadig i Poseidons tempel. Byron har sit navn indgraveret i stenene. Jeg indånder luften fra havet. Der er kun havet og mig og solen og luften. Tankerne fordriver af sig selv. Jeg er til gennem mine sanser. Enhver er sit eget mysterium. Ånden er fortrængt, men den er ikke forsvundet.

De sidste par dage i Athen går med at færdiggøre artiklen og samle tankerne. Jeg gør status over produktionen: ca. 40 sider på angst-afhandlingen, én videnskabelig artikel om eros hos Claussen og Kavafis, ét essay til Arbeit an Europas hjemmeside, omtrent 80 siders essayistisk dagbog og endelig en længere mailkorrespondance med Caspar Eric. Afhandlingen forventes at blive afleveret i 2021, artiklen indsendes til *Nordisk poesi. Tidsskrift for lyrikforskning* og ventes at blive publiceret i 2019-20, essayet til Arbeit an Europa publiceres i løbet af foråret, dagbogen skal muligvis danne udgangspunkt for en række essays, mens vi ligeledes arbejder på at få korrespondancen udgivet.

Sidst, men ikke mindst: interessen for oldtiden er kun blevet bestyrket. Der er ingen vej udenom antikken. Hvis jeg vil forstå den historie, der er grundlaget for, hvem jeg er, må jeg opbygge en dybere forståelse af, hvad antikken var – og hvad den betyder for os i dag. Det er den næste store opgave. Dét har jeg indset ved at opholde mig på instituttet i tre måneder.

Jeg vil derfor gerne sige tusind tak for, at jeg fik tildelt dette ophold. En særlig tak til Kristina, Birgit, Niki, Anna, Johanna og Maxi for det altid gode humør og den store hjælpsomhed.

Kærlig hilsen

Markus Floris Christensen